

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۷/۲

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۶/۱۲/۲۰

سیدمحمدتقی طباطبایی بافقی^۱، جواد حاتمی^۲، محمد خزایی^۳**بررسی چالش‌های آموزش طراحی پوستر در دانشگاه‌های هنر ایران (یک مطالعه کیفی)****چکیده**

مقاله حاضر در رابطه با اهمیت کاربرد روش‌ها و فنون تدریس در اجرای درس طراحی پوستر انجام شده است. طی این پژوهش با طرح سئوالاتی پیرامون سه مضمون؛ ۱. ویژگی‌های شخصیتی مدرس ۲. توانایی علمی مدرس ۳. توانایی تدریس مدرس، از نظر دانشجویان این حوزه به تبیین روش‌های موفق آموزش طراحی پوستر در دانشگاه‌های هنر ایران پرداخته شده است. روش پژوهش، کیفی و با استفاده از تکنیک مصاحبه انجام شده است. حجم نمونه ۱۳ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد گرافیک دانشگاه‌های ایران بوده‌اند و ملاک توقف ادامه مصاحبه، رسیدن به غنای داده بوده است. مهمترین یافته‌های تحقیق عبارت است از؛ سلیقه‌ای عمل کردن مدرسان درس طراحی پوستر در تدریس، عدم تدوین طرح درس مدون و از پیش تعیین شده از سوی مدرسان، عدم اجرای کامل سرفصل‌های آموزشی توسط استادان، عدم تجربه کاری و حرفه ای مدرسان، بی‌اعتنایی استادان به اجرای ارزشیابی تکوینی و دوره‌ای و نیز ارائه درس طراحی پوستر توسط مدرسان غیر مرتبط و غیر متخصص که فاقد تشخیص مقبول برای ارائه این درس بوده‌اند.

کلیدواژه‌ها: روش تدریس، آموزش، یادگیری، طراحی پوستر، طراحی گرافیک.

۱. کارشناس ارشد گرافیک، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران

E-mail: Tabatabaei.graphic@gmail.com

۲. دانشیار گروه آموزشی علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران (نویسنده مسئول)

E-mail: @modares.ac.ir

۳. دانشیار گروه گرافیک، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران

E-mail: khazaiem@modares.ac.ir

مقدمه

مباحث و ارکان مهم آموزش و یادگیری پیوسته عجین و آمیخته با خلقت بشر بوده است. مطالعات علمی بر مثنی زندگی انسان‌ها از بدو شروع فعالیت‌ها به صورت فردی و گروهی مؤید آن است که آموزش و یادگیری و انتقال تجربیات و حتی نهادینه کردن آموخته‌ها و یافته‌ها در گرو تئوری‌های آزمون شدن آموزش می‌باشد.

در طول زمان آموزش به صورت سنتی و در شرایط حاضر با لحاظ نمودن افزایش بهره‌وری و بهینه‌سازی مسیر زندگی در حالت تخصصی و دانشگاهی نقش اساسی را داشته است.

آموزش طراحی پوستر یکی از مباحث مطرح در دروس تخصصی و کارگاهی رشته گرافیک در دانشگاه‌های هنر می‌باشد که از مباحث این فلسفه ارتباطی بالغ بر ۱۰ واحد درسی را به خود اختصاص داده است لذا با توجه به اهمیت این موضوع که خود دارای پیش‌نیاز و پیش فرض‌ها و جزئیاتی از قبیل کادر، پلان‌بندی، لی‌اوت (نوشته)، رنگ و سایر عناصر بصری می‌باشد، می‌توان به امر خطیر آموزش توجه بهتر و کاملتری را نمود.

بیان مسئله

از مهمترین مسائلی که در این مقاله با توجه به شواهد پژوهشی موجود است اینکه درس طراحی پوستر به عنوان یکی از دروس اصلی و تخصصی رشته گرافیک تاکنون از شیوه آموزشی مدون همراه با رعایت اصول و فنون روش‌های تدریس برخوردار نبوده است. براساس اطلاعات و تجارب تحصیلی محقق تاکنون روش استاندارد و مدونی برای تدریس درس طراحی پوستر وجود نداشته و بیشتر آموزش‌ها بر اساس سلايق استادان صورت گرفته است و براساس پژوهش‌های کتابخانه‌ای و میدانی توسط محقق منتج به آن شده که در مورد درس طراحی پوستر تحقیقاتی انجام پذیرفته و دانشجویان فارغ التحصیل این رشته تاکنون به بررسی روش‌های آموزش طراحی پوستر در پایان‌نامه‌های خود نپرداخته‌اند. عدم توجه کافی و لازم به شیوه تدریس و عدم توانایی‌های لازم مدرسان به منظور ارائه درس طراحی پوستر در قالب کامل و جامع از مهمترین مسائل و مشکلاتی است که محقق سعی خود را در این مقاله به آن معطوف داشته است.

از جمله مهمترین بخش موضوع به عنوان مسئله که نگاه محقق را به خود معطوف داشته، فقدان روش یکسان حتی همسان و واحدی در دانشگاه و مراکز آموزش عالی هنری برای چگونگی شیوه آموزش طراحی پوستر است، که حتی مجمع برنامه‌ریزان و تعیین‌کنندگان سر فصل‌های دروس در دانشگاه‌ها نیز روش واحد و معین و خاصی را توصیه و تصویب ننموده و این مهم سالیان طولانی و بنابه علایق و سلیقه‌های شخصی مدرسان در دوره‌های عالی تحصیلی به عنوان درس عملی تدریس شده است.

ضرورت و اهمیت پژوهش

اصول تدریس درس آموزش پوستر از ضروری‌ترین مفاد و محتوای آموزشی است که متاسفانه توجه خاصی به آن نشده است. این واحد درسی دانشگاهی یکی از مهمترین سرفصل‌های آموزشی به شمار می‌رود لکن آنچه قابل مشاهده بوده و احساس می‌شود درس آموزش طراحی پوستر با دقت لازم ارائه و اجرا نمی‌گردد.

به نظر محقق در شرایط فعلی، فعالیت‌ها و رفتارهای سلیقه‌ای، عدم توجه به اثرات مثبت پرورش، آموزش طراحان مطرح و نخبه، عدم توانایی‌های شخصیتی، علمی و تجربی استادان و نبود تسلط و اشرافیت بر محتوای این درس معضل مهم و قابل درکی است که چالش‌های اساسی در آموزش طراحی پوستر ایجاد نموده است. آنچه محقق استنباط می‌نماید و در دانشگاه‌های هنر ایران به چشم می‌آید، نبود روش‌های موفق و مؤثر آموزشی برای درس طراحی پوستر می‌باشد.

لذا اهمیت و ضرورت این تحقیق ایجاب می‌کند که به دنبال راهکارهای موفق با استفاده از تجربیات مشترک و مفید استادان، به نقطه‌ای برسیم که دانشجویانی فعال، پویا و خلاق، خروجی کلاس‌های درس طراحی پوستر بوده و در نهایت مدرسان و استادان پرورش یافته آتی با اشرافیت بر اصول‌ها و روش‌ها و فنون تدریس به طور بنیادین و تربیت یافتگان و پرورش دهندگان طراحانی بوده که به همه ابعاد و زوایای مهم این درس مشرف باشند. نظر به اینکه روش مدون و قانون‌مند بر اساس نظم آموزشی در ارائه درس طراحی پوستر وجود ندارد، مقاله حاضر می‌تواند به یکسری اصول تدریس مؤثر با محیط‌های آموزشی هنر بویژه کلاس طراحی پوستر دست یابد.

شناسایی چالش‌های اساسی آموزش درس طراحی پوستر و تدوین تجربیات مشترک استادان می‌شود که این مهم، تربیت مدرسان و معلمان کارا، مؤثر و متخصص را در آینده تضمین می‌نماید.

جامعه آماری و ابزار پژوهش

این مقاله حاصل یک پژوهش کیفی از نوع مصاحبه‌ای^۱ است و جامعه آماری آن دانشجویان گرافیک دانشگاه‌های هنر ایران می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، فارغ‌التحصیلان دوره کارشناسی‌ارشد گرافیک و یا دانشجویانی بوده‌اند که در حال گذراندن درس آموزش طراحی پوستر در دانشگاه‌های هنر ایران در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ بوده‌اند. دانشگاه‌ها و دانشکده‌هایی که از دانشجویان آنها نمونه‌گیری شده است، عبارتند از: هنر، تهران، الزهرا(س)، تربیت مدرس، شاهد، صدا و سیما، سوره، هنر و معماری، هنر نیشابور و اصفهان. روش نمونه‌گیری هدفمند بوده است. بنابراین در هر مرحله‌ای که محقق به غنای داده‌ها^۲ دست یافته است، نمونه‌گیری متوقف شده است.

در این پژوهش به طرح سئوالات با هدف پژوهشی استفاده گردیده است، که سئوالات مصاحبه به صورت نیمه سازمان یافته و هدف آن‌ها کسب اطلاعات عمیق از مصاحبه‌شوندگان بوده است.

جدول ۱.

شماره مصاحبه‌شونده	رشته	دانشگاه	مقطع	ترم	سن
یک	گرافیک	تربیت مدرس	کارشناسی ارشد	چهارم	۲۷
دو	گرافیک	صدا و سیما	کارشناسی ارشد	چهارم	۳۰
سه	گرافیک	تربیت مدرس	کارشناسی ارشد	چهارم	۲۸
چهار	گرافیک	هنر تهران	کارشناسی ارشد	دوم	۲۴
پنج	گرافیک	هنرهای زیبای تهران	کارشناسی ارشد	دوم	۲۷
شش	گرافیک	الزهرا	کارشناسی ارشد	دوم	۲۵
هفت	گرافیک	هنرهای زیبای تهران	کارشناسی ارشد	دوم	۳۸
هشت	گرافیک	هنر و معماری	کارشناسی ارشد	چهارم	۲۴

ادامه جدول ۱.

شماره مصاحبه شونده	رشته	دانشگاه	مقطع	ترم	سن
نه	گرافیک	تربیت مدرس	کارشناسی ارشد	چهارم	۲۶
ده	گرافیک	هنر اصفهان	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	۲۵
یازده	گرافیک	هنر و معماری	کارشناسی ارشد	دوم	۲۵
دوازده	گرافیک	هنر نیشابور	کارشناسی ارشد	چهارم	۲۸
سیزده	گرافیک	سوره	کارشناسی ارشد	دوم	۲۵

پیشینه تحقیق

با توجه به نوپا بودن هنر گرافیک، به شکل کلاسیک در ایران کاملاً جوان بوده و عمری در حدود ۵۰ سال دارد - لذا برای درس پوستر، طراحی آن و حتی آموزش طراحی پوستر که بسیار جوان می‌باشد - مدرسان و معلمان با سلیقه شخصی خود این درس را ارائه و تدریس نموده‌اند. طبق بررسی‌های به عمل آمده توسط محقق، در داخل کشور به این‌گونه موضوعات به خصوص در زمینه آموزش و تدریس طراحی پوستر پرداخته نشده و با مراجعه به رفرانس‌ها و کتابخانه‌ها تقریباً هیچ مجله و کتابی در این موضوع یافت نگردیده است. از مجموع چند پایان‌نامه، صرفاً مکتوبه‌هایی محدودی با عناوینی چون «شیوه‌های نوین در آموزش گرافیک»، «کاربرد گرافیک در آموزش دینی کودکان» و «تأثیر کاربرد گرافیک در محیط‌های آموزشی» موجود است که در هیچکدام به مقوله آموزش و پرورش و روش‌های مدون آموزشی بخصوص طراحی پوستر اشاره نشده است. با بررسی محقق، در زمینه موضوعات آموزش طراحی پوستر منابعی مشاهده نگردید و اصولاً مقالات، تحقیقات و پژوهش‌های کاربردی موجود به طور عام بیشتر در زمینه آموزش هنر و گرافیک بوده تا به مباحثی در رابطه با روش تدریس درس آموزش طراحی پوستر، و در خارج از کشور نیز موضوعی با نام روش‌های آموزش و تدریس طراحی پوستر که با روش کیفی بررسی گردیده باشد توسط محقق مشاهده نشده است.

پیشینه نظری تحقیق

هدف‌های آموزشی دانشگاهی در ایران

مهم‌ترین هدف آموزشی دانشگاهی و تخصصی ابتدا تربیت افراد برای ایجاد وفاق و همسانی در انتخاب روش‌های آموزش طراحی پوستر در سطح عالی بوده، سپس بهبود این روش‌های مدون که بیش از بررسی‌های نقادانه و غربال‌گری هنری حاصل گردیده و آنگاه توسعه و تعمیم آن در افق آتی انتقال مطالب و تجربیات آموخته شده هنری به آیندگان علاقمند و کارای رشته تحصیلی گرافیک می‌باشد (جنسن، ۱۳۸۴).

اهداف آموزشی

* ایجاد توانایی و آمادگی در فرد برای استقبال و شروع فعالیت‌های طراحی پوستر در سطح دانشگاه و نهایتاً جامعه (جنسن، ۱۳۸۴).

* استعانت و کمک به دانشجویان رشته گرافیک برای کشف استعدادها و توانایی‌های فردی که البته هدف کلی آموزش در نظام فعلی آموزش از سطح متوسطه تا عالی کمک به رشد هماهنگ نیروهای جسمانی و روانی و پرورش شخصیت و اخلاق از یک سو و برآوردن نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در آینده و از سوی دیگر با نگاه یک طراح پوستر است (جنسن، ۱۳۸۴).
* توسعه‌ی فرهنگی - مهارتی آموزش طراحی پوستر و ایجاد انعطاف لازم به منظور سمت و جهت گیری آموزش‌های دانشگاه در جهت انتقال مفید و ادامه تحصیل در آموزش عالی و تأمین نیازهای کشور و علاقه و استعداد افراد بر طبق شرایط و امکانات محیط با توجه به پیشرفت‌های علمی و حتی در مبحث آموزش طراحی پوستر (جنسن، ۱۳۸۴).
* افزایش کمیت و بالا بردن کیفیت دبیران و استادان آموزشی در مقوله آموزش طراحی پوستر (جنسن، ۱۳۸۴).

* فراهم نمودن زمینه و شرایط مناسب برای استفاده بهینه از امکانات جامعه به منظور اجرای آموزش‌های عالی و سازماندهی آموزش‌های خارج از محیط دانشگاهی و تقویت و گسترش این آموزش‌ها با استفاده از امکانات دانشگاه‌های مختلف کشور (جنسن، ۱۳۸۴).

کیفیت در نظام آموزشی

انتخاب روش تدریس مناسب برای آموزش طراحی پوستر عامل مهم و مؤثری برای انتقال یافته‌های آموزشی می‌باشد. در کلاس درس هیچ نیرویی غیر از هنر و مهارت معلم، یافت نمی‌شود به همین دلیل، شاید اغراق نباشد اگر گفته شود که روش تدریس بزرگترین عامل توفیق معلم است. البته نمی‌توان گفت روشی که روز نخست معلم انتخاب می‌کند باید همواره ثابت بماند. زیرا گذشت زمان ایجاد تغییر یا تغییراتی را در این روش الزام آور می‌سازد. همچنین نمی‌توان گفت صرف مطالعه کتبی از قبیل نوشته‌ی حاضر برای معلم خوب شدن کافی است، زیرا تجربه بزرگترین آموزگار و پشتیبان انسان است. لیکن در هر صورت چون هدف معلم ارائه هر چه بهتر و بیشتر مطلب به شاگردان است (سرمد، ۱۳۷۹).

در مبحث انتخاب روش مناسب آموزش طراحی پوستر لازم است تا به گروه‌های مختلف مطرح شده، اشاره نمود.

۱- معلمان انتقال دهنده دانش هستند: افرادی که مأموریت خود را انتقال اطلاعات و دانش به کلاس و تحویل آن به شاگردان می‌دانند (سرمد، ۱۳۷۹).

۲- معلمان شکافنده مفاهیم هستند: برخی معتقدند که بیان مفاهیم کلی، یا نشان دادن راه‌های اصلی اکتساب دانش، تنها وظیفه آنان است و در نتیجه باید پیدا کردن مصادیق این مفاهیم، یا جستجوی راه‌های فرعی را به شاگردان واگذار کرد (سرمد، ۱۳۷۹).

۳- معلمان طرفدار روابط انسانی هستند: آنان به برقراری و حفظ مناسبات گرم و صمیمانه و سالم انسانی بین معلم و شاگرد عقیده دارند (سرمد، ۱۳۷۹).

به هر حال انتخاب هر روش تدریس اعم از شاگردنگر یا درس نگر یا رفاقت طلب و یا اقتدار طلب، باید بتواند آموزش طراحی پوستر را در اندهان فراگیر نه تنها نهادینه سازد بلکه علم و دانش و تجربیات کسب شده را به منصفه ظهور و حضور برای مخاطبان خود قرار دهد.

در ارزیابی نظام‌های آموزشی معمولاً مفاهیم کیفیت، کارآیی و اثربخشی مورد توجه قرار می‌گیرد. از آنجا که کیفیت با کارآیی و اثربخشی رابطه مستقیم دارد ابتدا در مقاله حاضر به تعریف

کیفیت می‌پردازیم.

کیفیت

از جمله مفاهیمی است که در ۵۰ سال اخیر، ابتدا در فعالیتهای صنعتی بدان توجه شده است (بازرگان، ۱۳۷۳). کاربرد این مفهوم در صنعت و بازرگانی موجب پیدایش مفاهیم (کیفیت جامع)^۲ و (مدیریت کیفیت جامع)^۳ شده است از این دو مفهوم به طور گسترده‌ای در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی در سالهای اخیر استفاده شده است (DransField, Fisher & Vagel, 1999).

به تبع این امر، در سالهای اخیر توجه به مفهوم کیفیت و کاربرد آن در نظام‌های آموزشی نیز پیش از پیش گسترش یافته (OECD, 1995). از جمله این کاربردهای توان به پیدایش و کاربرد رویکرد «بهبود مستمر کیفیت» در آموزش عالی اشاره کرد. در برخی از دانشگاه‌ها به منظور ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی از رویکرد یاد شده استفاده می‌شود (Wild, 1995 و Hogg, 1995 و بازرگان، ۱۳۷۴).

مفهوم کیفیت

کیفیت همانند زیبایی و خوبی واژه‌ای است که با ذهنیت سروکار دارد. بنابراین معنی آن با توجه به ذهنیت افراد مختلف تغییر می‌کند. بدین سان هر فرد ممکن است در چهارچوب ارزش‌های موردنظر خود، کیفیت را تعریف کرده، درباره آن به گونه‌ای خاص قضاوت کند (Dias, 1995).

کیفیت عبارت است از «مجموع ویژگی‌ها و خصوصیات یک فرآورده یا خدمت که نمایانگر توانایی آن در برآوردن خواسته‌های بیان شده و یا اشاره شده باشد» (بازرگان، ۱۳۷۵) و (کافمن و هرمن، ۱۳۷۴).

کیفیت بانک نظام آموزشی عبارت است از وضعیت دانش آموختگان این نظام از نظر دانش، نگرش، توانایی‌های کسب شده، به طوریکه بتوان سطح موجود این قابلیت‌ها، توانائی‌ها و نگرش را به نظام آموزشی نسبت داد (بازرگان، ۱۳۹۰).

یک نظام آموزشی از نظر ارزش افزوده در صورتی دارای کیفیت است که بتوان گفت صلاحیت‌های عملی، علمی و نگرشی دانش آموختگان آن بر اثر کسب تجربه در فرایند تحصیل در این نظام حاصل شده است (بازرگان، ۱۳۹۰).

اهمیت آموزش طراحی پوستر^۵

پوستر به‌عنوان رسانه نوشتاری- تصویری ابزار ارتباط بین طراح و مخاطب یا مخاطبین خود می‌باشد که محتوای پیام، را با استفاده از عناصر بصری به اشکال گوناگون و متنوع انتقال می‌دهد طراحی پوستر توسط طراح آن باید تابعی از نظریات روان‌شناسی در زمینه آموزش و یادگیری باشد به‌گونه‌ای که در فراگیر خود توانایی ایجاد انگیزه - بهبود تفکرات مخاطب و حتی تقلید و اصلاح در منش رفتاری زندگی روزمره و در نهایت توسعه فرهنگی آن را با عنایت به ویژگی‌های ساختار فرهنگ پیشینیان آن جامعه امکان پذیر باشد. معلمان آموزشی این مبحث هنری باید حیطه‌های آموزشی را بشناسند، با روان‌شناسی‌های رشد - یادگیری - تدریس حتی روان‌شناسی جوان آشنایی کامل داشته باشند و با استفاده از روش‌ها و فنون تدریس بدنبال مشی مدونی برای

ارائه این درس تلاش نمایند (ارواحی آذر، ۱۳۸۵).

پوستر

نوعی طراحی گرافیکی به مقوله نمایش و تبلیغ تعلق دارد که در آن ضروریست تصویر و کلمات به شکل مختصر، مرتبط با یک مفهوم واحد و به یادماندنی باشند (ریچارد هولیس، ترجمه فرهاد گشایش، ۱۳۸۹).

پوستر انواع مختلفی دارد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

- پوستر با عناوین «شناختی» (مثل پوسترهای بازیکنان فوتبال، معرفی شهرهای دیدنی و...)
- پوستر با مطالب و عناوین خبری (به طور مثال پوستر با عناوین جشنواره‌ها و سمینارها و...)
- پوستر با عناوین «آموزشی و تربیتی» (مثلاً نمایشگاه لوازم آموزشی و کمک آموزشی - پوستر بهداشت و سلامتی)
- پوستر با عنوان «فراخوان و یادعوت به بازدید» (مثل فراخوان و یا دعوت به سمینار - فعالیت هنری و...).
- پوستر جهت «اطلاع رسانی»: (کمک به مردم محروم و زلزله زده بم - عناوین سیاسی - فرهنگی و...)
- پوستر با موضوع «اقتصاد و تجارت» (پوستر برای فعالیت‌های تجاری مثل عطرها - پوشاک - فروش فوق العاده محصولات یک موسسه - تبلیغ ساعت‌های...) (ارواحی آذر، ۱۳۸۵).

تعریف متغیرها و اصطلاحات:

طراحی گرافیک^۶

رشته‌ای هنری است که خلاقیت اساس آن است. ماهیت طراحی گرافیک خلق اثر هنری است، اما نتیجه آن در فرآیند ارتباط با جامعه به قصد پیام رسانی پدیدار می‌شود (پهلوان، ۱۳۸۷).

یادگیری^۷

به فرآیند ایجاد تغییر نسبتاً پایدار در رفتار یا بالقوه فرد که حاصل تجربه است گفته می‌شود (سیف، ۱۳۸۹).

آموزش

هرگونه فعالیت یا تدبیر از پیش طرح ریزی شده‌ای که هدف آن آسان کردن یادگیری در یادگیرندگان است و چون منظور خاص آموزش کلاسی است همان بینش متقابل یا تعامل بین معلم و یادگیرندگان عنصر اصلی آن به حساب می‌آید (سیف، ۱۳۸۹).

تدریس^۸

درس دادن، عمدتاً به فعالیت‌هایی کلاسی معلم که در حضور دانش آموزان و دانشجویان و غالباً

به صورت کلامی انجام می‌گیرد گفته می‌شود (سیف، ۱۳۸۹).

تحلیل داده‌ها

در پژوهش کیفی توجه محقق به تعبیری است که افراد از واقعیت دارند و چون تعبیر وابسته به محتوا به ویژه محتوای فرهنگی است لذا در این نوع تحقیقات درک مفاهیم، ارزش‌ها و هنجارها اهمیت خاصی دارد. هدف تحقیقات کیفی درک همه جانبه موضوع بر اساس داده‌هایی است که محتوا همراه با ظرفیت هایش در آن منظور شده است و بیشتر بروی تحلیل‌های کل گرایانه تأکید می‌شود، نوعی مصاحبه کیفی و آنتو گرافیک که بر مبنای طرحی از پیش تعیین شده و نیمه ساختاری^۱ از سئوال کلیدی (عموماً متشکل از سئوالات باز) که راهنمای مصاحبه^۱ نیز نامیده می‌شود، بهره گیری شده است (نبوی، ۱۳۸۹).

به منظور یافتن عینی و واقعی داده‌ها و اطلاعات کسب شده ۱۷ سئوال پژوهشی با در نظر گرفتن سه ویژگی مطرح گردید، به طوری که سئوالات از سه دیدگاه مد نظر است:

۱. ویژگی‌های شخصیتی استاد در پنج سئوال پژوهشی از دیدگاه مصاحبه‌شونده:

محتوای سئوالات از شخصیت استادان، علایق و سلیق شخصی آنها، ارتباط بین جاذبه شخصیتی و روش تدریس مدرس، شیوه پیگیری تکالیف دانشجویان توسط استادان، ارتباط شهرت استاد و اثربخشی تدریس وی مواردی هستند که زیر مجموعه ویژگی‌های شخصیتی مدرسان در آنها مدنظر است.

۲. توانایی‌های علمی استادان از نظر دانشجویان و فارغ‌التحصیلان مصاحبه‌شونده طی چهار سئوال پژوهشی:

محتوای سئوالات پیرامون تخصص مدرس از دیدگاه دانشجوی، رعایت و تسلط استاد بر سرفصل‌های آموزشی درس آموزش طراحی پوستر، استفاده کاربردی نسبی یا مطلق استادان از منابع فارسی، لاتین و تصویری از دیدگاه دانشجویان و میزان تسلط مدرسان بر محتوای مطالب می‌باشد.

۳. توانایی‌های تدریس از نظر مصاحبه‌شونده مشتمل بر هشت سئوال:

در مبحث توانایی تدریس، سئوالات عبارتند از: اهمیت برنامه منظم آموزشی، ارائه طرح درس معین، اثر بخشی تدریس، روش‌های انگیزشی توسط استادان در دانشجویان، شادابی و مفید بودن کلاس طراحی پوستر برای اعضای کلاس اعم از استاد و دانشجو، تجارب‌کاری و حرفه‌ای مدرس، اثربخشی ارزیابی‌های دوره‌ای و پایانی، روش‌های نوین و بدیع مدرسین در درس آموزش طراحی پوستر، چگونگی سنجش و اندازه‌گیری یادگیری دانشجویان توسط استادان و تناسب آن با شیوه ارزشیابی می‌باشد.

سئوال پژوهشی اول

- به چه میزان ویژگی‌های شخصیتی استاد در موفقیت تدریس درس آموزش طراحی پوستر مؤثر بوده است؟

سئوال پژوهشی این موضوع مشتمل بر ۵ سئوال تدوین و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

در سئوال شماره ۱ نظر دانشجویان درباره ویژگی یک استاد خوب از نظر شخصیتی در ارائه

درس آموزش طراحی پوستر پرسیده شده است.

دانشجویان معتقدند استاد باید به ظاهر خود توجه نموده به طوری که آراستگی قابل قبول و چشم‌نوازی را برای دانشجویان خود ارائه نماید. آراستگی می‌تواند نقش جاذب و مطلوبی داشته باشد. انعطاف‌پذیری و انتقادپذیری استاد نمود ادب و احترام متقابل و رعایت حقوق دانشجویان و عدم تبعیض در کلاس توأم با فروتنی و تواضع، فن‌بیان مفید و مؤثر، وجدان‌کاری و چشم‌پاکی از شاخص‌ترین پاسخ‌ها می‌باشد. در حاشیه این اظهار نظرات حتی وجود رنگ موی خاکستری استاد، میانسالی و نحوه پوشش ظاهری او مد نظر دانشجویان است.

لیکن بارزترین ویژگی که اکثریت قاطع دانشجویان خواستار آن بودند برقراری ارتباط صحیح عاطفی است. زیرا عواطف می‌تواند مجذوب‌کننده و یا تردکننده باشد، بر اساس استنباط پاسخ‌های دانشجویان مصاحبه‌شونده در کانال رفتار بین استاد و دانشجو به کارگیری عواطف به عنوان منش رفتاری محسوس و ظریف است که با توجه به طبقه‌بندی اهداف آموزشی بلوم در حوزه عاطفی که اصل درونی‌سازی یعنی توجه به میزانی که علاقه یا نگرش معین به صورت بخشی از سبک زندگی فرد در می‌آید، نیز مطرح می‌باشد (سیف، ۱۳۸۹).

در سؤال شماره ۲ نظر دانشجویان در رابطه با میزان دخالت سلیق شخصی مدرس در ارائه درس آموزش طراحی پوستر پرسیده شده است.

قریب ۷۰ درصد از پاسخ‌گویان بر اعمال سلیقه شخصی استاد برای تدریس تأکید نموده‌اند و دانشجویان این عملکرد را نپذیرفته و تأثیر آن را در روند آموزشی منفی تشخیص داده و معرفی نمودند. تنها در مواردی مطرح گردیده که مدرس در زمان تدریس با سلیقه شخصی رفتار ننموده و مبانی آموزشی را رعایت کرده است و برآیند استخراجی این سؤال از دانشجویان مبین آن است که اعمال سلیقه شخصی در چهارچوب مشخص آموزشی مانعی نداشته به طوریکه این عملکرد صرفاً در جهت کسب تجربیات آموزشی نقش خود را ایفا نماید.

نقطه ضعف اعمال سلیقه شخصی چنین می‌باشد که دانشجویان را مقلد بار آورده بگونه‌ای که در درس طراحی پوستر بیشتر از روش مدرس تقلید خواهند نمود.

در سؤال شماره ۳ از پاسخ‌دهندگان ارتباط بین جاذبه شخصیتی منحصر به فرد استاد و روش تدریس وی سؤال گردیده است.

اکثر مصاحبه‌شوندگان مشروط بر آنکه آن جاذبه شخصیتی منحصر به فرد به نظر دانشجویان خوشایند بوده، مؤثر دانسته‌اند و حتی حرکات فی‌البداهه استادان به عنوان ویژگی شخصیتی مورد پذیرش دانشجویان خواهد بود و همچنین جاذبه شخصیتی و روش تدریس مکمل یکدیگر است. شوخ طبعی استاد، تغییر حالت چهره، صوت متغیر، استفاده از کلمات احترام‌آمیز مواردی هستند که به عنوان جاذبه شخصیتی فردی استاد در تدریس او تأثیر دارند.

همه دانشجویان ابراز نمودند که استادان یا ویژگی جاذبه شخصیتی نداشتند و یا در موارد مطروحه پاسخ‌دهندگان، به علت حضور در کلاس استادان مجرب به این موضوع اشاره نمودند و آنرا مثبت تلقی کرده‌اند.

در سؤال شماره ۴ ارتباط بین پیگیری انجام تکالیف دانشجویان از طرف مدرس با ویژگی مثبت در فرایند تدریس پرسش گردیده است.

اکثر پاسخ‌دهندگان به طور قاطع نظرشان مثبت بوده است زیرا اگر دانشجو تکلیفی نداشته باشد هیچ انگیزه‌ای برای رقابت و پیگیری ندارد. موافقان این عملکرد معتقدند محصول درخواست تکلیف

نظم مطلوب آموزشی کلاس‌ها و درک دانشجویان از پیشرفت حرفه‌ای خود خواهد بود. لازم به ذکر است که موفقیت دانشجویان در انجام تکالیف رابطه مستقیمی با میزان فعالیت استادان در کلاس درس دارد. از جمله نکات منفی که مصاحبه‌شوندگان مطرح نمودند اینکه محدودیت و سخت‌گیری بیش از اندازه و همچنین عدم توجه استاد به توانایی دانشجویان می‌تواند نتیجه‌ای معکوس داشته باشد.

در سؤال ۵ از دانشجویان رابطه شهرت استاد و اثر بخشی تدریس آنها مورد سؤال قرار گرفته است.

اکثر پاسخ‌دهندگان شهرت استاد را در تدریس اثر بخش می‌دانند و شرط لازم این پاسخ آن است که شهرت افزایش رغبت در دانشجو نموده و جنبه انگیزشی داشته باشد این امر با زمینه‌های تخصصی نتیجه‌ای مطلوب و مضاعف دارد زیرا دانشجو کسب شهرت استاد را اتفاقی مثبت و با زحمات گذشته او عجین می‌داند. برخی از پاسخ‌دهندگان نگاه جانبی و کم‌اهمیتی به مبحث شهرت داشته‌اند به نظر آنان یک استاد مشهور معلم خوب و موفقی نمی‌تواند باشد به نظر محقق و بر اساس اطلاعات مکتسبه در صورت عدم کسب شهرت، استاد با تقویت توانایی‌های علمی و تخصص لازم کمبود این مهم را می‌تواند جبران نماید.

سؤال پژوهشی دوم

- به چه میزان توانایی علمی مدرس در موفقیت تدریس درس آموزش طراحی پوستر مؤثر بوده است؟

سؤال پژوهشی این موضوع مشتمل بر ۴ بوده و توسط محقق تجزیه و تحلیل شده است. در سؤال ۱ از دانشجویان پیرامون تخصص استاد در ارائه درس طراحی پوستر سؤال گردید. بیشتر از نیمی از مصاحبه‌شوندگان اظهار نموده‌اند که استاد طراحی پوستر تخصص لازم را نداشته است زیرا اصولاً استادان و مدرسین این درس با توجه به تحصیلات گرافیکی خود بدون داشتن تخصص لازم تدریس نموده و در زمینه طراحی پوستر اطلاعات کافی ندارند علت اساسی آنکه مدرسان در آن زمینه تخصصی پیشرفت واحدی نداشته‌اند و لازم به ذکر است دانشجویان پاسخ‌دهنده‌ای که استادان خود را واجد تخصص معرفی نموده‌اند در دانشگاه‌های معتبر با مدرسین مجرب تحصیل کرده‌اند.

محقق دریافته و بر این باور است که استادان شاغل فعلی فاقد تخصص لازم در درس طراحی پوستر بوده و باید روند حرکت آنان به سمت تخصصی شدن پیش برود.

در سؤال ۲ نظر مصاحبه‌شوندگان پیرامون تسلط مدرس بر تمام سرفصل‌های آموزشی درس طراحی پوستر پرسیده شده است.

اکثر پاسخ‌دهندگان اظهار نموده‌اند استادان آنان از سرفصل‌های آموزشی اطلاع نداشته و اگر در مواردی نیز مطلع بوده نسبت به انتقال آن به دانشجویان تعلل نموده‌اند. دانشجویان اظهار داشته‌اند اگر استادان ندرتاً بر اساس سرفصل‌ها مطالب خود را ارائه نموده‌اند این مطالب فاقد کارایی لازم بوده و نتوانسته است انتظارات دانشجویان را برآورده کند.

استنباط کلی آنکه مطالب ارائه شده استادان منطبق بر روش خاص و شخصی آنان بوده که نتیجه آن منجر به بازخوردهای متفاوت و مختلفی در کلاس‌های درس طراحی پوستر شده است. محقق معتقد است که در درس طراحی پوستر استادان به سرفصل‌های آموزشی که توسط وزارت

علوم تدوین شده است اهمیت نداده و یا پیگیر برای اخذ سرفصل واحد مدونی برای تدریس از طرف شورای عالی برنامه‌ریزی نبوده‌اند.

در سؤال ۳ نظر مصاحبه‌شوندگان پیرامون استفاده منابع متعدد فارسی، لاتین و تصویری توسط استادان برای ارائه درس طراحی پوستر سؤال شده است.

تمام مصاحبه‌شوندگان، براین باور بوده‌اند که استفاده از منابع لاتین و فارسی و تصویری بسیار مفید بوده، مشروط بر آنکه ارائه تصاویر همراه با تحلیل آن توسط مدرس صورت پذیرد و به عقیده آنان اصولاً این مهم را استادان مورد غفلت و فراموشی قرار داده‌اند.

از دیگر نکات مهم اینکه، دانشجویان هنر حافظه بصری قوی داشته و پیشرفت تحصیلی آنان رابطه مستقیم با مطالعه تصاویر متعدد و متنوع دارد و این مهم می‌تواند به آنان کمک شایان توجهی نماید. نمایش تصاویر محدود منجر به کپی برداری و مشاهده تصاویر زیاد زمینه گشایش ذهن و بروز خلاقیت‌ها است. اغلب دانشجویان اظهار نموده‌اند منابع و رفرنس‌های لاتین و متعدد کمتر ارائه گردیده در حالی که انجام آن کمک فراوانی به آنان می‌کند.

در رابطه با سؤال ۴ نظر مصاحبه‌شوندگان به میزان تسلط مدرس بر محتوای مطالب ارائه شده درس طراحی پوستر اختصاص دارد.

در مجموع مصاحبه‌شوندگان معتقدند تقریباً ۶۰ تا ۷۰ درصد استادان بر محتوای ارائه شده، تسلط لازم داشته‌اند اما لازم به ذکر است دانشجویان اظهار نموده‌اند که مشخص نیست آنچه را استادان بر آن مسلط بوده‌اند آیا جزء سرفصل‌های آموزشی و مفاد درس طراحی پوستر بوده و یا مربوط به درس دیگری می‌شده است. تسلط استادان منجر به تفهیم درس به صورت راحت‌تر و بهتر می‌شود لیکن مشکل استادان قدیمی این است که به روز نیستند.

سؤال پژوهشی سوم

- به چه میزان توانایی تدریس استاد در موفقیت تدریس درس آموزش طراحی پوستر مؤثر بوده است؟

سؤال پژوهشی توانایی تدریس مشتمل بر ۸ سؤال تنظیم و مورد مصاحبه قرار گرفته است که پس از پاسخ دانشجویان، محقق نسبت به تجزیه و تحلیل آن اقدام نموده است.

در سؤال ۱ نظر مصاحبه‌شوندگان پیرامون تقید برنامه منظم آموزشی و ارائه مطالب به صورت منسجم و اینکه امتیازی برای مدرس محسوب می‌شود مورد بررسی قرار گرفته است.

اکثریت دانشجویان پاسخ‌دهنده بر مقید بودن استاد به یک برنامه منظم آموزشی اتفاق نظر داشته‌اند و از دلایل موافقت اینکه مقید بودن به یک برنامه برای استاد و دانشجو روند پیشرفت تحصیلی را تضمین می‌کند و سیر حرکت استاد و دانشجو را در طول ترم مشخص می‌نماید که این برنامه منجر به خلاقیت، توسط استاد و ارائه روش‌های جدیدی می‌گردد مشروط به آنکه استاد انعطاف‌پذیری را رعایت کند. دانشجویان معتقدند که بیش از ۸۰ درصد از استادان آنها رعایت تقید برنامه منظم آموزشی را داشته‌اند.

در سؤال ۲ داشتن طرح درس معین توسط استاد و اثر بخشی آن در تدریس پرسیده شده است. دانشجویان معتقد بودند که داشتن طرح درس مشخص و معین به خصوص برای درس طراحی پوستر لازم و مؤثر است و این مهم می‌تواند به دانشجو درک بهتری از مباحث بنیادین و اصلی طراحی پوستر ارائه نماید نکاتی که دانشجویان در این رابطه ذکر نموده‌اند عبارت است از: استادان

در ارائه مطالب از پراکندگی بپرهیزند، طرح درس آنان متناسب با محیط آموزشی باشد، چهارچوب مطالب بی‌روح و بی‌ثمر نباشد، سعی گردد طرح درس با کارشناسی و با در نظر گرفتن عامل مهم زمان به دلیل تعطیلات مناسبتی و غیرقابل پیش‌بینی تنظیم گردد.

در سؤال ۳ ایجاد انگیزه برای دانشجویان توسط مدرس در درس طراحی پوستر مصاحبه و پرسش گردیده است.

اکثر دانشجویان مصاحبه‌شونده اظهار نموده‌اند که استادان درس طراحی پوستر در ایجاد انگیزه توفیق لازم را نداشته‌اند علت این مهم را ناشی از کم‌تجربگی، عدم تخصص لازم، برخورد سلیقه‌ای مدرس، ضعف در برقراری ارتباط با دانشجویان توسط استاد برشمرده‌اند اما اقلیتی از دانشجویان که معتقد به ایجاد انگیزه در خود توسط استاد بوده‌اند، علت آن را استادان باتجربه‌ای بیان کردند که از روش‌های متفاوت و بدیع در تدریس خود به ویژه در بخش ایده‌یابی پوستر استفاده می‌کرده‌اند و از طرفی استاد توانسته حس همدلی و دلسوزی و ترغیب و تشویق را در آنها ایجاد نماید.

نظر محقق در راستای پاسخ به سؤال فوق این‌گونه است که تشویق و بررسی آثار دانشجویان باعث ایجاد انگیزه و توسعه آثار عملی شده و تنبیه (کم‌توجهی) از عامل مهم مؤثر در میزان موفقیت استاد نسبت به تدریس بوده که اصولاً در دانشگاه‌های ایران در این درس به آن عنایت لازم نشده است (اقتباس از نظریه شرطی‌سازی کنشگر اسکینر، کتاب روانشناسی پرورشی نوین، علی اکبر سیف).

سؤال ۴ در مورد ساعات تدریس درس طراحی پوستر بدون احساس خستگی و ارائه مطالب مفید توسط استاد پرسیده شده است.

اکثر دانشجویان ساعت تدریس درس طراحی پوستر را بدون خستگی اظهار نموده‌اند که دلایل آنها عبارت است از: کلاس‌های کارگاهی به ویژه این درس دارای جذابیت بوده و از طرفی اجرای کارهای عملی موجب رفع خستگی و سپری شدن زمان است. در کلاس‌های طراحی پوستر دانشجویان از آزادی عمل برخوردار بوده و مباحث تئوری کمتر مطرح گردیده است. برخی مصاحبه‌شوندگان کلاس‌های آموزش درس طراحی پوستر را در صورتی خسته کننده دانسته‌اند که در آن بیان مسائل تکراری، پراکندگی مطالب، برخورد خشک استاد و جهت‌گیری خاص استاد وجود داشته باشد.

در سؤال ۵ میزان تجارب کاری، عملی و حرفه‌ای مدرس در پذیرش وی به عنوان استاد خوب سؤال گردیده است.

اکثریت مصاحبه‌شوندگان معتقدند که تجارب‌کاری مدرسین بسیار در پذیرش آنان به عنوان استاد خوب توسط دانشجویان مؤثر است زیرا چنانچه دانشجویان از رزومه استاد مطلع باشند و استاد مذکور توانسته باشد در بازار، نمایشگاه و مسابقات درخشش لازم را نشان دهد به عنوان استاد پذیرفته شده و مطرح می‌گردد لذا چنین استنباط می‌گردد که دانشجویان نهایت کار گرافیک را تجربه عملی و حرفه‌ای استاد دانسته و این پیشینه می‌تواند تأثیر مثبتی در پذیرش او داشته باشد. برخی دانشجویان اظهار نموده‌اند که تجربه عملی و حرفه‌ای برای یک استاد خوب نمی‌تواند کافی باشد بلکه اساسی‌ترین نکته آنکه انتقال تجربیات به خوبی انجام پذیرد.

در سؤال ۶ چنین مطرح گردیده که آیا جدیت در ارزشیابی دوره‌ای و پایانی کارهای عملی درس طراحی پوستر یک ویژگی مثبت برای مدرس محسوب می‌شود؟

مصاحبه‌شوندگان در پاسخ به این سؤال هر دو روش ارزشیابی یعنی دوره‌ای و پایانی را مثبت تلقی کردند لیکن اهمیت ارزشیابی دوره‌ای را بیشتر تأکید نموده و پذیرفته‌اند زیرا ارزشیابی دوره‌ای پدیدار کننده نقاط ضعف و قوت آثار دانشجویان در کوتاه مدت می‌باشد و این مسئله به گفته دانشجویان باعث کاهش اضطراب آنان در طول ترم می‌شود. استاد با استفاده از ارزشیابی‌های دوره‌ای می‌تواند سیر پیشرفت و صعود دانشجو را در نظر گرفته و این مسئله منجر به اخذ نمره واقعی توسط دانشجو می‌گردد و در ارزشیابی پایانی نتیجه بهتر و مفیدتری حاصل می‌شود.

سؤال ۷ نظر مصاحبه‌شوندگان را درباره اینکه آیا تاکنون مدرسی از بین مدرسین آموزش طراحی پوستر از روش متفاوتی در نحوه تدریس خود استفاده نموده که برای دانشجویان جالب توجه باشد، سؤال شده است؟ دانشجویان در پاسخ‌ها چندین روش نوین را متذکر شده‌اند که اختصاراً به صورت ذیل می‌باشد:

* روش ارائه بازی‌های بصری با استفاده از امکانات آموزشی ساده و اولیه.
* روش مشابه با روش استادان دیگر لیکن وجه تمایز آن تشویق دانشجویان و درگیر نمودن آنان با مسائل درسی به عنوان یک کار جدی در بازار کار.

* روش مکتوب یعنی اینکه استاد ابتدا از دانشجویان خواسته تا آنچه را می‌خواهند طراحی کنند ابتدا روی کاغذ بنویسند سپس طبقه‌بندی نموده و بر اساس اولویت عناصر بصری تصمیم‌گیری نمایند.

* روش استفاده از المان‌های سنتی در معماری اسلامی به طوریکه ابتدا به بازسازی آنها پرداخته سپس به طور کاربردی در پوستر از آنها استفاده شود.

* روش طراحی پوستر بر اساس انتخاب تصویر مطلوب. در گذشته ابتدا برای طراحی پوستر مطلوب به دنبال تصویر بوده‌ایم ولی در این روش با استفاده از نظر استاد از دانشجو خواسته تا با انتخاب یک تصویر مطلوب سعی در طراحی پوستر داشته باشد.

* روشی که از دانشجو خواسته می‌شود تا ساختارهای تصویری قبلی ذهن خود را بشکند، فراموش کند و سعی کند فراتر از تجسم یک عنصر در ذهن خود حرکت نماید. مثال: یک سیب در حالت عادی کروی است ولی در این روش خواسته می‌شود که شکل هندسی سیب را غیر از کرویت در ذهن خود تجسم نماید.

* روش دیگر اینکه استاد پیشنهاد خاصی را نداشته، دانشجو آزاد بوده لیکن برای انجام فعالیت و طراحی خود توسط استاد از نظر مکانی و ایده‌یابی همراهی می‌شود.

* در این روش استاد محفوظات ذهنی دانشجویان را به چالش کشانده و از آنان خواسته به گونه‌ای تصاویر را در تسلط خود گرفته و دانشجویان از مفهومی غیر از مفهوم اولیه تصویر (ثانویه) استفاده کنند. برای مثال ماهیت برندگی چاقو را کنار گذارده و به معنای دیگری از آن که ارتباط دیگری نیز با آن شی ندارد برسند.

* در روشی استاد از دانشجویان خود در هر جلسه خواسته تا برای مدتی کوتاه (۱۰ دقیقه) به موسیقی انتخابی استاد گوش فرا دهند و سپس فعالیت خود را آغاز نمایند. در این روش استاد صرفاً از دانشجویان درخواست می‌نماید تا کارهای یکدیگر را مورد ارزیابی و تحلیل قرار داده تا بتوانند به نکات مثبت و منفی کارهای انجام شده اشاره نمایند و استاد نقش کنترل‌کننده و هدایت‌گر بوده است.

در مجموع روش‌های فوق‌الذکر توانسته است در ایده‌پردازی، ایجاد قدرت خلاقیت، ایجاد انگیزه

و تشویق دانشجویان مؤثر بوده و برای دانشجویان توفیقاتی را حاصل نمایند. محقق معتقد است که در روش‌های مطروحه فوق‌الذکر به دلیل تفاوت در اجرای روش‌ها و نمود عینی برای دانشجویان در کلاس‌ها زمان سپری شده و به عنوان عامل ترغیب در اذهان دانشجویان پذیرفته و جلب نظر نموده است.

در سئوال ۸ اینکه مدرس در پایان دوره آموزشی با چه روشی یادگیری دانشجویان را مورد سنجش قرار داده و آیا این روش برای سنجش یادگیری مناسب بوده، پرسش گردیده است. اکثریت پاسخ‌دهندگان به روش ژورنال پایانی که همان ارزشیابی پایانی مرسوم در کلاس‌های عملی است. مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند و تمام آثار خروجی یک ترم دانشجو در روز امتحان به صورت ارائه کار نمایشگاهی مورد ارزشیابی و نمره‌دهی قرار گرفته است.

ایراد اکثریت بر این روش مرسوم و معمول آن است که استاد به کارهای پایانی دانشجویان عنایت داشته و امتیاز داده، در حالی که دانشجویان معتقدند استادان باید بر روند پیشرفت کلاسی آنان و ارزشیابی دوره‌ای توجه نموده و امتیاز قائل شوند. زیرا استاد می‌تواند قضاوت واقعی و عادلانه‌ای را نسبت به دانشجویان داشته باشد. همه مصاحبه‌شوندگان اظهار نموده‌اند که اطلاعات تئوری و پایه‌ای در خصوص طراحی پوستر در کلاس ارائه گردد لیکن آزمونی که بر اساس آن نمره‌دهی باشد برگزار نشود.

نتیجه‌گیری

از مجموع مطالعات و تجربیات اکتسابی با بررسی پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان در درس طراحی پوستر، مهمترین و قوی‌ترین پارامتر نمودار شده، را می‌توان تأثیر عمیق ارتباطات عاطفی بر یادگیری دانشجویان درس آموزش طراحی پوستر دانست و استادان قبل از هر اقدامی در زمینه تدریس هنر به ویژه درس طراحی پوستر باید به این مهم توجه نمایند؛ زیرا انسان‌ها و به ویژه فراگیران با استعداد و ظریف هنری بیش از هر چیز نیازمند برخورد عاطفی ارزشمند هستند. می‌توان اطمینان حاصل نمود در ضمیر وجود هر یادگیرنده‌ای، ایجاد، بهبود و توسعه فعالیت‌های هنری به ویژه طراحی پوستر نهادینه خواهد شد، اگر استادان از اعمال سلیقه شخصی پرهیز کنند، پویایی و شکوفایی خود را تضمین نموده و جای تقلید صرف را که در هنر به ویژه فعالیت‌های عملی پسندیده نیست با خلاقیت معاوضه نمایند.

استادان اگر دارای جاذبه‌های شخصیتی دانشجو پسند باشند، می‌توانند احساس اطمینان حاصل نمایند که شاگردان آنها نه تنها برای زمان حاضر بلکه در آتیه‌های غیرقابل پیش‌بینی نیز مورد پذیرش قرار می‌گیرند و مدرسین با سواد که دانشجویان از توانایی‌ها و اندوخته‌های علمی آنان آگاه هستند بسیار از استادان مشهور در نزد فراگیران خود مقبولیت خواهند یافت.

اگر استادان تخصص‌های خاص مورد نیاز را کسب و تجربه نمایند مسلماً آموزش‌های آنان به دانشجویان مفیدتر و پایدارتر خواهد بود. مراکز علمی و هنر به ویژه دارای رشته‌های ارتباط تصویری، اگر از استادان با تجربه‌کاری، حرفه‌ای و عملی برای تدریس استفاده کنند بالندگی و شکوفایی خاصی را به دانشجویان این رشته خواهند داد.

استادان لزوم تدریس براساس چهارچوب‌های مندرج در سرفصل‌های آموزشی را باید احساس نموده و آنها را برای دانشجویان خود توضیح دهند و کاربردی بودن هنر و ارائه یک تدریس خوب را به منصفه ظهور رسانند. فقدان طرح درس معین و عدم ارائه آن در کلاس توسط استادان،

اهداف آموزشی را برای دانشجویان مجهول نموده و ارزش زمانی کم‌اهمیت می‌نماید که البته طرح درس‌های ارائه شده باید بر اساس متغیرهایی مانند امکانات آموزشی و... باشد. میزان اهمیتی را که استادان برای موارد انگیزشی قائلند می‌تواند ضمانتی بر پویایی و دانایی دانشجویان در حال آینده باشد. اعتقاد و توجه استادان به برگزاری ارزشیابی‌های دوره‌ای به طوریکه در نگاه مذاقانه ژوژمان‌ها تقسیم و خرد شده باشد اشکالات و ایرادات علمی دانشجویان را مرتفع می‌سازد.

تلاش استادان برای یافتن روش‌های طراحی نوین، جذاب و موفق، زمینه پذیرش آنان را در نزد دانشجویان موجب می‌گردد و اگر استادان مساعی خود را مصروف آن دارند که مطالب تئوری مورد نیاز فعالیت‌های عملی مانند درس طراحی پوستر را دلسوزانه برای دانش‌افزایی فراگیران خود ارائه نمایند اطمینان خواهند داشت که دانشجویان از صمیم قلب آنها را پذیرفته و به دنبال راهکارهای اجرایی در قالب بدیع عملی آن خواهند بود. در قطب مقابل آن برگزاری آزمون‌هایی با ارائه نمره برای تئوری‌های گفته شده ضمن ایجاد حساسیت و دلزدگی در دانشجویان، نگرش محافظاتی را بر مطالب تداعی نموده و چون تناسب کاربردی آن معین نشده به بوته فراموشی سپرده می‌شود. به امید آنکه برآیند همه موارد فوق‌الذکر و پژوهشی مبین آن باشد که با اهمیت و رعایت آنها توسط استادان هنر به روش‌های موفق و پایداری در زمینه درس طراحی پوستر نائل گردیم.

راهکارها

- متخصصان آموزش عالی کشور (دفتر برنامه ریزی و پشتیبانی آموزش عالی) در تدوین سرفصل‌های آموزشی این درس تجدید نظر نمایند.
- مدرسین هنر و بخصوص درس آموزش طراحی پوستر بر اساس تخصص تدریس خود را انجام دهند.
- این تحقیق از نمونه جامعه آماری دانشجویان رشته ارتباط تصویری بوده؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی جامعه آماری استادان انتخاب شود.
- دوره‌های آموزش ضمن خدمت تخصصی برای تدریس دروس هنر به ویژه درس طراحی پوستر توسط دانشگاه‌ها و یا مراجع مرتبط برگزار گردد.
- دروس مدرسی را برای استادان هنر به طور اختصاصی و الزامی ارائه نموده تا منتج به پرورش و حضور یک معلم خوب به جای هنرمند خوب گردد.

پی‌نوشت‌ها

۱. KII (Key Informative Interview)
۲. Data Richness
۳. Total quality
۴. Total quality management
۵. Poster Design Education
۶. Graphic Design
۷. Learning
۸. Teaching
۹. Pre-Determinafed and Semc Structure of Key Question
۱۰. Interview Guide

فهرست منابع

- احمدیان، پرویز. (۱۳۷۲). تأثیر کاربرد گرافیک در محیط های آموزشی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- ارواحی آذر، محمود. (۱۳۸۵). گرافیک ۲. تهران: واشقان.
- آیت اللهی، حبیب ا... (۱۳۸۳). مبانی نظری هنرهای تجسمی. تهران: سمت.
- السون، متیواچ، و هرگنهنان، بی. آر. (۱۳۸۹). مقدمه ای بر نظریه های یادگیری، ترجمه: علی اکبر سیف. تهران: دوران.
- بازرگان، عباس. (۱۳۷۳). روش های ارزیابی تأثیر دوره های آموزش ضمن خدمت معلمان. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۳-۴، ۸۳-۹۴.
- بازرگان، عباس. (۱۳۷۴). ارزیابی درونی دانشگاهی و کاربرد آن در بهبود مستمر کیفیت آموزش عالی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۳-۴، ۴۹-۷۰.
- بازرگان، عباس. (۱۳۷۶). کیفیت و ارزیابی آن در آموزش عالی: نگاهی به تجربه های ملی و بین المللی. رهیافت، ۱۵، ۶۰-۷۱.
- بازرگان، عباس. (۱۳۹۰). ارزشیابی آموزشی. تهران: سمت.
- پهلوان، فهیمه. (۱۳۸۷). ارتباط تصویری از چشم انداز نشانه شناسی. تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- جنسن، چارلز. (۱۳۸۴). تجزیه و تحلیل آثار هنرهای تجسمی، ترجمه: بتی آواکیان. تهران: سمت.
- سرمد، غلامعلی. (۱۳۷۹). نگرشی کاربردی بر: روش های تدریس و هنر معلمی. تهران: آوای نور.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۵). اندازه گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. تهران: دوران.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۹). روانشناسی پرورشی نوین. تهران: دوران.
- شیوا، قباد. (۱۳۸۶). از ایده تا اجرا در آثار طراحان گرافیک ایران. فصلنامه تخصصی کاربردی گرافیک و چاپ، ۳، ۴.
- صادقی، مهدی. (۱۳۸۶). ایده یابی برای پوستر. فصلنامه تخصصی کاربردی گرافیک و چاپ، ۴، ۳۰.
- صالحی، سودابه. (۱۳۷۲). کاربرد گرافیک در آموزش دینی کودکان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- فردانش، هاشم. (۱۳۸۷). مبانی نظری تکنولوژی آموزشی. تهران: سمت.
- کافمن، راجر، و جری، هرمن. (۱۳۷۴). برنامه ریزی استراتژیک در نظام آموزشی (بازاندیشی، بازسازی، ساختارها، بازآفرینی)، ترجمه: فریده مشایخ و عباس بازرگان. تهران: مدرسه.
- کمالی، فرهاد. (۱۳۷۷). شیوه های نوین در آموزش گرافیک. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- مگز، فلیپ بی. (۱۳۸۴). تاریخ طراحی گرافیک، ترجمه: ناهید اعظم فراست و غلامحسین فتح اله نوری، مترجم. تهران: سمت.
- نبوی، لطف ا... (۱۳۸۹). مبانی منطق و روش شناسی. تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس.
- هولیس، ریچارد. (۱۳۸۹). تاریخ مختصر طراحی گرافیک. ترجمه: فرهاد گشایش، تهران:

- Child, D. (2004). *Psychology and the teacher*. London: Continuum.
- Dias, A. (1995). *Quality in Higher Education ... From an International Point of view: The Role of UNESCO*, Higher Education in Europe 20(12-).
- Dransfield, S. B., N. I. Fiesher, and N. J. Vogel. (1999). Using Statistics and Statistical Thinking to Improve Organrsational Performance (with Discussion). *International Statistical Review* 67(2).
- Hogg, R. V. and M. C. Hogg. (1995). Comtinuous Quality Improvement in Higher Education. *International Statistical Review* 63(1).
- Vroeijenstijn, A. I. (1995). *Improvement and Accountability*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Wild, C. J. (1995). Continuous Improvement of Teaching: A Case Study in Larg Statistical Course. *International Statistical Review* 63(1).